

Сэлэнгэ аймгийн ойн нөөцийн ашиглалт, хамгааллын өнөөгийн байдал

Түгжжавын Оюунчимэг^{1*}, Намхайн Эрдэнэцогт²

¹ Агроэкологийн сургууль, ХААИС, Зайсан 17024, Улаанбаатар

² Сэлэнгэ аймгийн Мэргэжлийн хяналтын газар, Сүхбаатар 43081, Сэлэнгэ

*Холбоо баригч зохиогч: t_oюнchimeg@muls.edu.mn

 <https://orcid.org/0000-0002-3348-2443>

Хүлээн авсан: 28.02.2021

Хянасан: 02.04.2021

Хэвлэлтэд орсон: 16.06.2021

Хураангуй

Сэлэнгэ аймаг нь 41.2 мянган хавтгай дөрвөлжин км газар нутагтай, 1.9 сая га ойн бүстэй, авто зам, төмөр зам, усан зам зэрэг улсын чанартай томоохон замууд тус аймгийн нутгаар дайран өнгөрдөг, олон улсын авто болон төмөр замын томоохон боомттой, дэд бүтэц харьцангуй сайн хөгжсөн нутаг юм. Нийслэл хот, бусад төвлөрсөн зах зээлд ойр байрладаг, мөн Сүхбаатар, Мандал, Сайхан, Ерөө, Хүдэр, Баянгол зэрэг сумдад нийт хүн амын 70 орчим хувь нь амьдардаг нь цаашдын хөгжилд таатай нөхцөл бүрдүүлж байгаа юм. Энэ утгаараа байгалийн нөөц ашигласны зөрчил, түүний дотор ойн нөөцийг хууль бусаар ашиглах нь улам бүр нэмэгдэх хандлагатай байгаа бөгөөд хэрэв байдал энэ хэвээр үргэлжилбэл байгаль орчинд учруулах хохирол улам нэмэгдэх эрсдэлтэй юм. Улсын хэмжээнд жилд 25-30 мянган гэмт хэрэг бүртгэгддэгээс байгаль орчны эсрэг гэмт хэргийн гаралт 0.7 хувь бөгөөд үүнийг бага гэж үзэх болох хэдий ч байгаль орчинд учруулсан хохирол нь өндөр байдаг. Хууль бус мод бэлтгэлийн зөрчил 2017 онд 128 бүртгэгдэж байсан бол 2018 онд 72 зөрчил бүртгэгдэж, 56 нэгжээр буюу 43.7 хувиар буурч, илрүүлэлт 64 хувиар өсчээ. 2019 оны эхний дөрвөн сарын байдлаар 63 хэрэг зөрчил бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеийнхээс 33 нэгжээр буюу 52.3 хувиар өсч, судалгаанд хамрагдсан жилүүдийн эхний дөрвөн сартай харьцуулахад илрүүлэлт 26.7 хувьтай байна.

Түлхүүр үг: хууль бус мод бэлтгэл, зөрчил, гэмт хэрэг

Оршил

Сэлэнгэ аймгийн ойн сан 1.931.156 га үүнээс 1.441.041 байгалийн ой, 1534 га таримал ой, 42109 га бут сөөг, 256.929 га түймэрт нэрвэгдсэн ой, 93.863 га тармаг ой, 28198 га нь мод бэлтгэсэн талбай, 5124 га нь ойжуулсан талбай, 20403 га байгалийн аясаар ойжиж байгаа талбай, 282 га хөнөөлт шавьжид нэрвэгдсэн ой, салхи, цасанд унасан ой эзэлдэг. Ойн талбайг нутаг дэвсгэрийн хэмжээтэй харьцуулахад 43,6 хувийг эзэлж байна [4].

Ойгоор Монгол улсын хэмжээнд 1-р байранд ордог. Ойн нөөцөөсөө хамаараад улсын нийт хэрэгцээний модны ихэнх хувийг Хөвсгөл, Сэлэнгэ аймгууд бэлтгэдэг бөгөөд Сэлэнгэ аймаг

жилд дунджаар хэрэглээ болон түлээ нийлээд 200 мян/шоо метр мод бэлтгэх зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгодог байна.

Ойн нөөц нь зүй зохистой ашиглавал богино хугацаанд нөхөн сэргэх боломжтой нөөц баялаг, гол нь хууль, журмын хүрээнд зүй зохистой ашиглалтыг тэр бүр явуулж чадахгүй, мод бэлтгэх боловсруулах чиглэлээр хэт олон аж ахуйн нэгж, байгууллага, нөхөрлөл буй болж үйл ажиллагаа явуулах болсноос хууль бус мод бэлтгэл, ойн нөөцийн хууль бус ашиглалт янз бүрийн хэлбэрээр тодорхой хэмжээнд байсаар байгаа юм. Ийм учир энэ чиглэлээр судалгааны ажил хийхээр сонгож авсан.

Судалгааны хэрэглэгдэхүүн, арга зүй

Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд ойн нөөцийн ашиглалттай холбоотой 2004-2019 онуудад үүссэн зөрчлийн талаарх мэдээллүүдийг аймгийн Мэргэжлийн хяналтын байгууллагын мэдээллийн сан, аймгийн БОАЖГ болон Сэлэнгэ аймгийн Цагдаагийн газар, шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргийн материалуудаас түүвэрлэн судалсан болно. Байгаль орчныг хамгаалах тухай, ойн тухай, Зөрчлийн тухай болон Эрүүгийн хуулиудыг эх сурвалж болгон тэдгээр хуулиудын эрх зүйн зохицуулалтаар хамгаалагдаж байдаг ойн нөөцийн

ашиглалт, хамгаалалттай холбоотой хуулийн заалтуудад байгаа эрх олгосон, үүрэг болгосон диспозиц, гипотез, санкцуудыг ойн мэргэжлийн байгууллага, ойн нөхөрлөл, ойн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгж байгууллагуудын түвшинд ямар байгаад дүн шинжилгээ хийхдээ хууль зүйн шинжлэх ухаанд түгээмэл ашиглагддаг норматив буюу прескриптив, экспликатив буюу дескриптив аргуудыг ашиглалаа.

Судалгааны үр дүн

Сэлэнгэ аймгийн хэмжээний ой нөөц, баялгийн ашиглалтын зөрчлийн судалгааг 2004-2019 тоны

хоорондох 15 жилийн хугацаанд зөрчлийн тоо буурах хандлагатай байна.

Table 1

Number of violations related to forest resource use

	2004 он	2005 он	2006 он	2007 он	2008 он	2009 он	2010 он	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он
Бүртгэгдсэн зөрчил	68	48	85	65	94	87	66	69	95	98	65	41	48	49	51	49
Шалган шийдвэрлэсэн зөрчил	58	38	65	58	41	21	32	47	73	73	68	53	40	27	49	49
Гэмт хэрэг					34	64	17	11	12	16	12	16	7	10	9	8

Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд гарсан ойн нөөцийн ашиглалт хамгаалалттай холбоотой гарсан зөрчлийн бүртгэгдсэн тоо 14 жилийн дунджаар 64,2 хялбаршуулсан журмаар шалган шийдвэрлэсэн тоо дунджаар 46,5, стандарт хазайлт 19,2 байна. Дээрхи судалгааны дүнгээс харахад 14 жилийн хугацаанд ойн нөөцийн ашиглалттай холбоотой зөрчил нийт 1029 хэрэг бүртгэгдэж түүний 743 буюу 48% нь хялбаршуулсан журмаар

шалган шийдвэрлэгдэж 20% нь хэрэгсэхгүй болсон байна. Харин 743 хэргийн 22% нь гэмт хэргийн шинжтэй ойн зөрчил байсан тул хянан шийдвэрлэгдсэн байна. Судалгааны дүнгээс харахад гэмт хэргийн шинжтэй зөрчлийн хэмжээ буурч байгаа ч хялбаршуулсан журмаар шалган шийдвэрлэх ажиллагаа өссөн байна. Энэ нь 2016 оноос эхлэн хэрэгжсэн Зөрчлийн тухай болон Эрүүгийн хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой байна. Эрүүгийн хэргийг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиудад эрх зүйн хэм хэмжээний бүтцэд байх гипотез, диспозиц, санкцуудыг хэрхэн хэрэглэсэн байгаад дүн шинжилгээ хийж үзэхэд дээрхи хуулиуд дахь хэм хэмжээнүүдэд эрх олгосон заалтаас үүрэг болгосон заалтууд их байна. Ойн нөөцийн гэмт хэргийн шинжтэй нийгэм болон байгаль орчинд халтай гэмт хэрэгт дараахь 2 зүйлийг Эрүүгийн хуулинд оруулсан байх бөгөөд түүний хариуцлага хүлээлгэх нөхцөл нь Эрүүгийн хуулийн 24,6-аар зүйлчилбэл хөнгөн гэмт хэрэг, 24,7.3-аар зүйлчилбэл хүнд гэмт хэргийн ангилалд хамаарахаар байна. Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд ойн чиглэлээр 2020 оны байдлаар 14 аж ахуйн нэгж

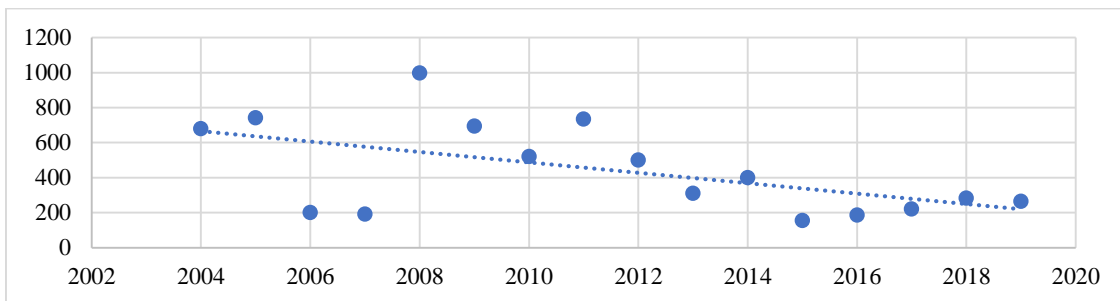
Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд ойн нөөцийн ашиглалттай холбоотой гарсан зөрчил, гэмт хэргийн талаархи судалгааны дүн

Бид ойн нөөцийн ашиглалт, хамгаалалттай холбоотой хуулиудын заалтуудыг түүвэрлэн эрх зүйн хэмжээний бүтцэд задлан шинжилгээ хийж эрх зүйн хийдэл байгаа эсэхийг тодруулах оролдлого хийлээ. Байгаль орчны зөрчил, тэр дундаа ойн нөөцийн ашиглалт, хамгаалалттай холбоотой зөрчлийг шалган шийдвэрлэх, хяналт тавих ажиллагаа Монгол улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Зөрчлийн тухай, Зөрчлийг шалган шийдвэрлэх тухай, Ойн тухай, Эрүүгийн,

байгууллага, 76 ойн мэргэжлийн байгууллага, 180 ойн нөхөрлөл бүртгэлтэйгээр үйл ажиллагаа явуулж байна. Эдгээр байгууллагуудын хувьд нийтлэг байдаг үүрэг нь хариуцан хамгаалж, тусгаарлаж авсан талбайдаа менежментийн төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаа явуулахаас гадна ойн нөөцийг хамгаалах, нөхөн сэргээх чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр хуульчилагдсан байдаг. Сэлэнгэ аймгийн тухайд гарч буй зөрчлүүдийг авч үзвэл Ойн мэргэжлийн байгууллагын эрхгүй мөртлөө ахуйн хэрэглээнд ашиглах нэрийдлээр хууль бусаар мод бэлтгэх зөрчил ихэвчлэн гарсан

байна. 2004 онд хураагдсан модон материалын хэмжээ 680м³ байсан бол 2012 онд 500м³, 2019 онд 265м³ болж буурсан үзүүлэлттэй байна. Сэлэнгэ аймгийн түвшинд ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагуудын ашиглаж буй мод бэлтгэх тоног төхөөрөмж, хөрөөний хүчин чадал, хэмжээг заасан эрх зүйн зохицуулалт байхгүйтэй холбоотой хууль бус мод бэлтгэл явагдсаар байна.

Хууль бус мод бэлтгэлтэй холбоотой хураагдсан мод, модон материалын хэмжээг онуудаар авч үзвэл дараахь байдалтай байна.

Graphic 1. The amount of illegally harvested timber

Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд гарч буй зөрчлийн шалгааныг эрэмбэлвэл:

1. Хууль бус мод бэлтгэл
 2. Ажилгүйдэл ядуурал
 3. Мод бэлтгэлийн хуваарь хууль тогтоомж зөрчсөн шийдвэр гаргах
 4. Мод бэлтгэлийн технологи зөрчих
 5. Хууль тогтоомжийн талаарх мэдээлэл дутмаг хэрэгжилт хангалтгүй
 6. Мод бэлтгэлд тавих технологийн хяналт сул
- Ойн нөөцийн ашиглалттай холбоотой зөрчил дан ганц мод бэлтгэлтэй холбоотой биш бусад хууль бус ан агнах, байгалийн ургамал түүх, ашигт малтмал хайх, ашиглах, олборлох хэргүүдтэй хам байдлаар зөрчил үйлдэгдсэн байгаа нь зөрчлийн хэргийн материал, нотлох баримтуудад тэмдэглэгдсэн байна.

Эдгээр зөрчлүүдийг хувиар илэрхийлбэл:

1. Хууль бус мод бэлтгэл: Хүдэр, Мандал, Ерөө, Цагааннуур, Алтанбулаг сумд. Нийт зөрчлийн 28 хувь
2. Хууль бус ан агнуур, загасчлал: Хүдэр, Алтанбулаг, Орхон, Хушаат, Түшиг, Цагааннуур, Ерөө сумд. Нийт зөрчлийн 10 хувь
3. Хууль бусаар байгалийн ургамал бэлтгэх: Ерөө, Сайхан, Сант, Орхон, Баянгол, Мандал, Шаамар сумд. Нийт зөрчлийн 5 хувь байна.

Эх үүсвэр: Мэргэжлийн хяналтын байгууллага, цагдаагийн байгууллагын хяналт шалгалтын материал.

Судалгаанд хамрагдсан онуудад гарсан ойн зөрчлүүдийн объектив талд дүн шинжилгээ хийж үзвэл хууль бус мод бэлтгэлийн шалтгаан нь дараахь нөхцөлүүдтэй холбоотой байна.

- Ойгоос зохих зөвшөөрөл эрхийн бичиггүйгээр мод бэлтгэх, тээвэрлэх худалдаалах
 - Мод бэлтгэх хуваариар олгогдсон модоо бэлтгэдэггүй
 - Мэргэжлийн байгууллагын чадавхи сул өөр байгууллага, хувь хүнээр бүрдүүлэх
 - Мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гэрээ, зөвшөөрлөөс илүү мод бэлтгэх, огтлолын төрөл болон модны төрөл өөрчлөх, төгсөлийн акт үйлдэлгүй өөр талбайд мод бэлтгэх
 - Эрхийн бичиг гарал үүслийн гэрчилгээний олголт ашиглалт зөрчигдөх
 - Мод бэлтгэлтэй холбоотой хууль тогтоомж зөрчиж шийдвэр гаргах
 - Мод бэлтгэлийн технологийн карт боловсруулах, дагаж мөрдөх ажил хангалтгүй
- Залуу зулзган модыг зохих зөвшөөрөлгүй мод шилжүүлэн суулгах зэрэг асуудал ойн нөхөрлөл, мэргэжлийн байгууллагуудад ихээр гардаг тул тэдгээрт ой зохион байгуулалт, арчилгаа хийх

сургалт явуулж чадавхижуулах шаардлагатайг харуулж байна. Сэлэнгэ аймгийн тухайд ойн нөөцийн хууль бус ашиглалттай холбоотой шалгагдсан хэргийн материалаас зөрчлийн объектив тал болох зөрчил үйлдэгдсэн цаг хугацаа,

- Ажилгүйдэл, ядуурлаас үүдэлтэй хууль бус мод бэлтгэл
- Санаатай ба санамсар болгоомжгүй үйлдлийн улмаас гарч буй ой, хээрийн түймэр

Ойн зөрчлийн объектив талд хамаарах нөхцлүүд

1. Зам дэд бүтцийн хувьд төвөг багатай хүрэхэд амар байрлалтай газар, талбайн мод хамгийн түрүүнд бэлтгэгддэг байдал
2. Ой бүхий сумдад ойн мэргэжлийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, нөхөрлөлийн төлөөлөл нь ИТ-ийн хурлын төлөөлөгчдийн бүрэлдэхүүнд сонгогдсон, мөн мод бэлтгэлийн хэмжээг хуваарилах үйл явцад зарим тохиолдолд шууд эсвэл бусад төлөөллөөр дамжуулах байдлаар нөлөөлөл үзүүлэх
3. Мод бэлтгэх чиглэлийн ААНБ-ыг хэт олон байдал, орон нутгийн ойн нөөц, бүтэц бүрэлдэхүүн зэрэг бодит нөхцөл байдлыг харгалзахгүй хязгааргүй хэрэгцээг

Шүүн хэлэлцэхүй

Ойн нөөцийн судалгаа, ойн экосистемийн судалгааг Монгол улсын ШУА-ийн Биологийн болон Газарзүй геоэкологийн хүрээлэнгүүдээс хийсэн байдан. Мөн UNREDD хөтөлбөр зэрэг олон улсын төсөл хөтөлбөрүүдээс Монгол орны ойн судалгааг хийсэн байна.

Манай улсын нийт нутаг дэвсгэрийн 9.2 хувийг ойн сан эзэлдэг боловч тэдгээрийн 70 % нь хөгширч, түймэр, шавьжинд идэгдсэн байна. Түүний зэрэгцээ цэвдэгт хөрс багасч байгаагаас хүчтэй салхинд мод унах явдал нэмэгдсээр байна. Манай орны дулаарлын түвшин дэлхийн дунджаас 3 дахин их болж, ой, хээрийн түймэр гарах эрсдэл нэмэгдэн, түймрийн улмаас ой өвчлөх, хортон шавьжинд идэгдэх зэргээр экосистемийн хөгжилд сөргөөр нөлөөлөн, нийгэм, эдийн засагт ихээхэн хохирол учруулж байна. БОАЖЯ 2010 онд улсын хэмжээнд 1135.6 мян га талбай ойн 44059.3 мян шоометр хатсан, унасан хуурай модыг цэвэрлэх шаардлагатай гэсэн судалгааг хийсэн байна [4].

газар орон, шалтгаант холбоо, учирсан хор уршиг, үр дагаврын мэдээллүүд болон шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргийн материалуудад хийсэн дүн шинжилгээнд үндэслэн ойн хомсдол үүсгэж буй хүчин зүйлүүдийг эрэмбэлбэл дараах байдалтай байна.

- Ойн түймэр
- Хөнөөлт шавж, өвчин
- Уул уурхайн олборлолт
- Байгалийн салхи шуурга, их цас

хязгаарлагдмал нөөцөөр хангах гэсэн харалган бодлого аминчхан үзэл давамгайлсан байдал

4. Байгалийн хувьсал өөрчлөлттэй холбоотой үүсэх ойн экосистемийн доройтол, хөнөөлт шавжийн олшролтыг бууруулах, багасгах талаар судалгаа бага, ойн санд учруулсан хохирол нь эзэн холбогдогчгүй
5. Мал бэлчээрлэлтийн нөлөөгөөр үүсэх доройтол, хомсдолыг тооцох, хариуцлага хүлээлгэх эрх зүйн зохицуулалт байхгүй
6. Мод бэлтгэлийн компаниуд ойн тогтвортой менежмент төлөвлөгөөгөө дагаж мөрддөггүй, менежмент төлөвлөгөө нь талбай дээрээ зөрдөг мод бэлтгэлийн сөрөг үр дагаврыг бууруулах талаар ажилладаггүй зэрэг нөхцлүүд байна.

Ойн салбараас олох жилийн орлого нь ДНБ-ий 3,1 орчим хувьтай тэнцдэг бөгөөд үүнээс олох улсын төсвийн орлого нь бүх татварын орлогын 1,4 орчим хувьтай тэнцдэг байна[10]. Ойролцоогоор 500 гаруй ойн болон бэлчээрийн нөхөрлөл албан ёсны зөвшөөрөлтэйгээр Ойн тухай хуулийн дагуу мод, ойн дагалт баялгийг ашиглах эрхтэй. (UN-REDD Хөтөлбөр 2011). Жилдээ 16,5 тэрбум төгрөг (12.18 сая.ам \$)-ийн ойн дагалт баялгийг ашиглаж, үр шимийг нь ойн бүсэд амьдардаг иргэдийн тал хувь нь хүртдэг байна. Энэ тооны 90% -иас илүү хувийн ашгийг хууль бус мод огтлол, өрхийн хэрэглээнээс олдог байж болох талтай (Эмертон, Б.Энхцэцэг 2013). Ойг нилээд хэмжээгээр бэлчээрт ашигладаг (зарим үед улирлын чанартай). Нийт малын 35–40%-нь ой буюу ойн орчмын газарт бэлчээрлэдэг (Ж.Цогтбаатар 2013). Эмертон, Б. Энхцэцэг (2013) нар ойн бэлчээрт гүйцэтгэх үүргийг нэг жилд 34.5 тэрбум төгрөг (24.70 сая.ам \$) ба энэ нь ойтой сумын мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн 5%-ийг бүрдүүлдэг гэж тооцоолсон байна.

Дүгнэлт

1. Сэлэнгэ аймгийн 2003-2018 онуудын ойн нөөц, баялгийн хууль бус ашиглалтын судалгааг гаргахад зөрчлийн ойгоос зөвшөөрөлгүй мод бэлтгэхтэй холбоотой зөрчил давамгайлж байна. Ойн тухай хууль, тогтоомжийн зөрчлийн бүтцэд дүн шинжилгээ хийж үзэхэд ойгоос зохих зөвшөөрөлгүйгээр мод бэлтгэх зөрчил 29 хувь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээ, технологийн картын зөрчил 26 хувь, орчны ногоон бүстэй холбоотой зөрчил 20 хувь бусад зөрчил үлдэх хувийг эзэлж байна.
2. Ойн нөөцийн ашиглалт, хамгааллын эрх зүйн орчныг бүрдүүлдэг Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Ойн тухай хууль тогтоомж,

Эрүүгийн хуулиудын удаа дараагийн нэмэлт, өөрчлөлт, шинэчлэлт болон шинээр хэрэгжиж буй Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиуд болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан эрх зүйн бусад актуудад дүн шинжилгээ хийж үзэхэд 2018 онд Эрүүгийн хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр ойн экологи эдийн үнэлгээг хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээтэй уялдуулж хохиролын хэмжээг тооцдог болсноор энэ төрлийн зөрчилд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх санц бий болсон тул Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд зөрчлийн хэмжээ буурсан үзүүлэлттэй байгааг илрүүллээ.

Ашигласан бүтээлийн жагсаалт

1. Ш.Цэгмид Монгол орны физик газарзүй., 1992
2. Сэлэнгэ аймгийн уур амьсгалын эмхэтгэл
3. Монгол орны байгаль орчны төлөв байдлын тайлан., 2016
4. Монгол улсын үндэсний атлас., 1993
5. Монгол орны байгаль орчны төлөв байдлын тайлан., 2013
6. Ойн тухай хууль тогтоомжийн 1, 2 дугаар эмхэтгэл УБ, 2017, /Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, “UN-REDD programme” REDD+MONGOLIA./
7. Ойн тухай үндэсний хөтөлбөр /Засгийн газрын 2001 оны 248 дугаар тогтоол/
8. Мэргэжлийн хяналтын байгууллагын хяналт шалгалтын үйл ажиллагаанд ашиглаж байгаа Ой ашиглалтын мэргэжлийн байгууллагын мод бэлтгэлийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг шалгах хяналтын хуудас код 2.5.
9. Мод, модон материалын худалдаалалтыг шалгах хяналтын хуудас код 2.19, Ойн хөнөөлт шавж, өвчинтэй тэмцэх ажилд химийн бодис, бактерийн бэлдмэл хэрэглэх үеийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг шалгах хяналтын хуудас код 2.20.
10. Ургамал ашиглагч аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд

- нөлөөлөх байдлыг шалгах хяналтын хуудас код 2.16.
11. Ойн ажилтны гарын авлага УБ, 2012, /Ойн газар, FAO/
 12. Сэлэнгэ аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө \2007 он\
 13. Сэлэнгэ аймгийн МХГ-ын 2004-2018 оны хяналт шалгалтын материалууд
 14. Сумд, ойн мэргэжлийн байгууллага, нөхөрлөлийн ойн менежмент төлөвлөгөө, аймгийн менежмент төлөвлөгөө, ой зохион байгуулалтын материалууд, аймаг, сумдын ИТХурлын тогтоолууд
 15. Сэлэнгэ аймгийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх, Мандал сумдахь сум дундын Шүүх, Сайхан сум дахь сум дундын Шүүхийн материалууд, Шүүх.мн сайтын зарим материалууд.
 16. Бадарч ба бусад (O., Lee, W.-K., Kwak, D.-A., Choi, S., Kokmila, K., Byun, J.-G. and Yoo, S.-J 2011) Газарзүйн мэдээллийн систем ашиглан Сэлэнгэ аймагт ойн гүйцэтгэх үүргийг зураглах, Монгол улс, Ойн шинжлэх ухаан ба технологи 7 (1): 23-29
 17. Legalinfo.mn

Current situation of forest resource use and protection in Selenge aimag

Oyunchimeg Tugjav^{1*}, Erdenetsogt Namkhai²

¹ School of Agroecology, Mongolian University of Life Sciences, Zaisan 17024, Ulaanbaatar, Mongolia

² Specialized inspection agency of Selenge aimag, Sukhbaatar 43081, Selenge, Mongolia

*Corresponding author: t_oyunchimeg@mul.s.edu.mn

<https://orcid.org/0000-0002-3348-2443>

Received: 28.02.2021

Revised: 02.04.2021

Accepted: 16.06.2021

Abstract

Selenge aimag covers an area of 41.2 thousand km², has 1.9 million hectares of forests, is crossed by major national roads such as roads, railways and waterways, has major international road and railway ports, and has a relatively well-developed infrastructure. Located close to the capital and other central markets, Sukhbaatar, Mandal, Saikhan, Yeruu, Khuder, and Bayangol soums are home to about 70 percent of the population, which is likely to increase in the future and create favorable conditions for future development. In this sense, violations of natural resource use, including illegal use of forest resources, are likely to increase, and if this situation continues, there is a risk of long-term damage to the environment. Out of 25-30 thousand crimes registered annually nationwide, 0.7 percent of crimes against the environment are small, but the damage to the environment is high. Illegal logging crimes decreased by 72 or 35.1 percent from the previous year, detection by 85 percent, in 2017 by 128, increased by 56 units or 43.7 percent, detection by 64 percent, 2019; Compared to the first four months of this year, 63 crimes were registered, an increase of 33 units or 52.3 percent, and the detection rate was 26.7 percent compared to the first four months of research years.

Keywords: illegal logging, violations and crimes